

Pakkausten huoltovarmuus ja vastuullisuus pientuottajan näkökulmasta

27.3.2026

Pakkausvalinnoilla on suuri merkitys pienille elintarviketuottajille niin arjen sujuvuuden kuin kriisitilanteeseen varautumisen näkökulmasta. Toimivat, kestävät ja kierrätettävät pakkaukset turvaavat elintarvikeketjun toimintaa häiriön sattuessa, vastaten samalla kuluttajien kasvaviin odotuksiin. Pakkausten huoltovarmuusnäkökulma ja vastuullisuus puhuttivat Helsingin Messukeskuksessa järjestetyssä PacTec, FoodTec & PlastExpo Nordic -messuilla 12.3.2026. Pakkaukset ovat keskeinen osa kestävää elintarvikejalostusta ja paikallisen ruokajärjestelmän resilienssiä.

Varautuminen häiriötilanteisiin pakkausratkaisuilla

Huoltovarmuuden kannalta elintarvikehuollon tulee toimia normaalioloissa, häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Pakkaus on hyvin tärkeä osa tätä ketjua ja sen tehtävänä on (Fellows, 2022, s. 633) suojata elintarviketta ympäristöltä ja ympäristöä elintarvikkeelta, parantaa säilyvyyttä, välittää tärkeitä tuotetietoja esimerkiksi allergeeneista sekä mahdollistaa sujuva logistiikka. Edellä mainittuihin seikkoihin vaikuttaa vahvasti elintarvikelainsäädäntö ja sääntely, jotka ovat voimassa kaikissa tilanteissa.

Pakkausmateriaalien ja erityisesti muovien osalta Suomi ei ole omavarainen (Jäsperi, 2026), kun tarkastellaan elintarvikehuollon ketjua. Tämä aiheutti ongelmia pandemian aikana, kun muovin saatavuus

heikkeni ja pakkausvalmistajat varoittivat yrityksiä toimitusvaikeuksista. Pienyrittäjät, joilla ei ole varmuusvarastoja tai vaihtoehtoisia toimittajia, ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Pienyrittäjät voivat varautua mahdollisiin häiriötilanteisiin ylläpitämällä keskeisimmistä pakkausmateriaaleista puskurivarastoja sekä kartoittamalla eri toimittajia jo etukäteen. Lisäksi monipuoliset, muovautuvat ja etiköitävät pakkaukset voivat helpottaa materiaalien korvaamista ja turvata tuotannon jatkuvuuden häiriötilanteissa. Tuotteelle kannattaa miettiä etukäteen vaihtoehtoisia pakkaustapoja, jotta tuotanto toimii myös mahdollisen pakkausmateriaalin toimitusvaikeuden sattuessa.

EU-sääntely ohjaa kohti uudelleenkäytettävyyttä

EU:n uusi pakkaus- ja pakkausjäteasetus on tullut voimaan (Valtioneuvosto, 2025) ja sitä sovelletaan 12.8.2026 alkaen. Asetus otetaan käyttöön vaiheittain ja se tuo mukanaan muun muassa vaatimuksen uudelleen käytettävien pakkausten lisäämisestä. Uudelleen käytettävyys asettaa haasteita ratkottavaksi (Harju ym, 2026): pakkauksen tulee kestää monta käyttökertaa, sekä kuljetukset ja pesut. Pakkaus ei saa kulua niin, että siitä siirtyy elintarvikkeeseen haitallisia partikkeleita tai yhdisteitä ja sen pitäisi pysyä myös esteettisesti kuluttajaa miellyttävänä. Pakkausten uudelleen käyttäminen vaatii myös investointeja infraan sekä mahdollisesti myös tuotantolinjastojen muutoksia. Elintarviketurvallisuuden kannalta pakkauksen puhdistus on tärkeää: vaikka kuluttaja pesisi pakkauksen ennen palautusta, on se puhdistettava vielä ennen uudelleen käyttöä.

Uudelleenkäytettävien pakkausten käytännön kokeilut

Uudelleen käytettävät pakkaukset voivat olla myös myyntivaltti yritykselle ja uudelleenkäyttöä voi hyödyntää tuotteen brändäyksessä. Esimerkiksi jo nyt Reko-ringeissä jotkut tuottajat pyytävät myymiensä tuotteiden pakkauksia takaisin, jotta materiaalia saataisiin käytettyä tehokkaasti ja pakkaamisen kustannukset vähenisivät. Suomessa on totuttu pullojen panttijärjestelmään (Palpa, i.a.), joten pakkausten uudelleenkäytön lisääminen voidaan ottaa helpostikin vastaan kuluttajien keskuudessa. Tästä huolimatta tullaan tarvitsemaan kannustusta käyttöönottoon (Harju ym, 2026): alennukset, pantit ja kupongit voivat auttaa kuluttajaa palauttamaan pakkauksen takaisin käyttöön. Kuluttajien lisäksi kaupat ovat ratkaisevassa asemassa uudelleen käytettävyyden onnistumisessa. Palautettavat pakkaukset tarvitsevat säilytystilaa, jonka lisäksi tarvitaan sitoutumista pakkausten uudelleen käytettävyyden edistämiseen.

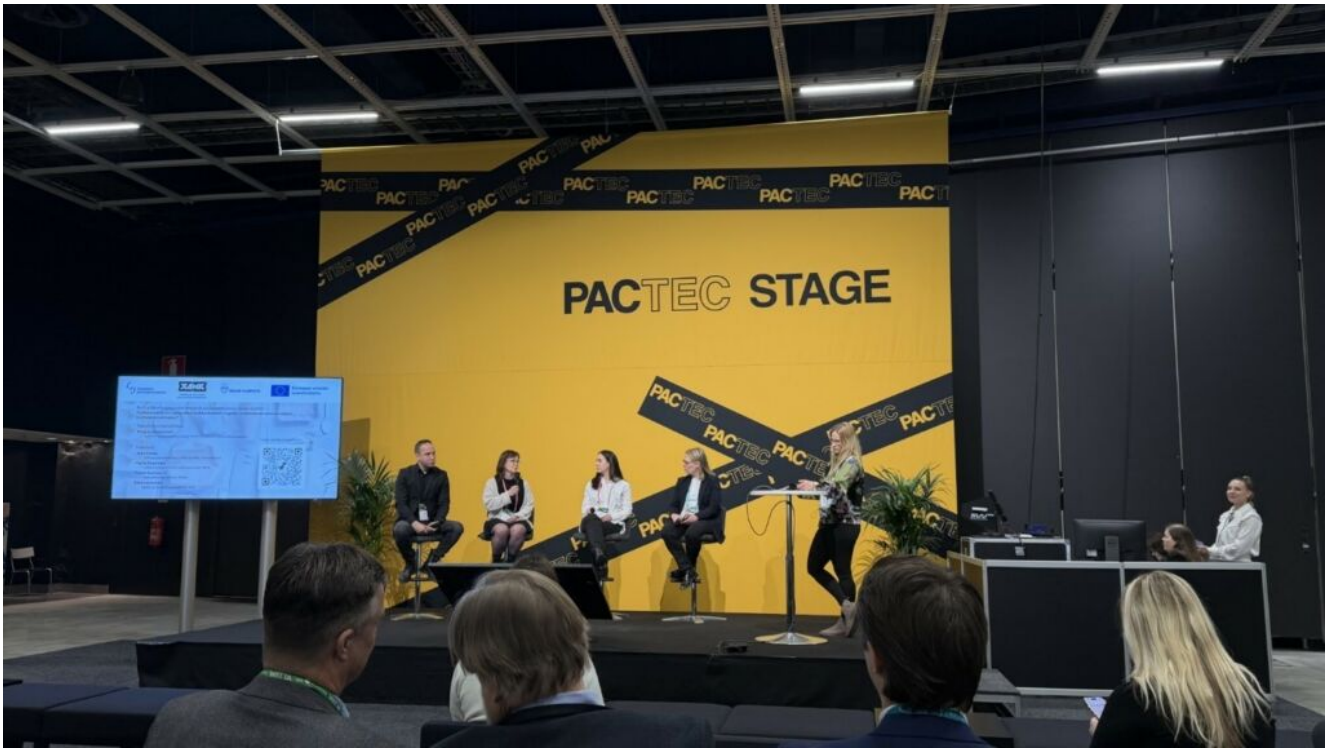

Kuva 1. Paneelikeskustelu uudelleenkäytettävien pakkausten haasteista PacTec, FoodTec & PlastExpo Nordic -messuilla. Kuvassa vasemmalta Ilkka Harju, Maria Åkerman, Nina Kukkasniemi, Sara Leinonen, Saara Kurkilahti (kuva: Jasmine Erkkilä, 2026).

Uudelleenkäytettäviä pakkauksia testataan myös parhaillaan pääkaupunkiseudun S-ryhmän sekä Keskon kauppojen arjessa (Kesko, 2026). Kiertis-pilotti on usean toimijan yhteistyö, jossa noutoruokaa tarjotaan pantillisista, uudelleenkäytettävissä rasioissa kertakäyttöpakkausten sijaan. Pilotissa selvitetään muun muassa, miten hyvin palautus- ja pesujärjestelmä toimii ja kuinka asiakkaat ottavat uudenlaisen ratkaisun vastaan. Lisäksi tarkastellaan, onko kyseinen malli taloudellisesti sekä ympäristöllisesti kestävä.

Pakkausratkaisuissa yhdistyy huoltovarmuus, kustannustehokkuus sekä vastuullisuus. Toimivat ja monipuoliset pakkaukset tukevat tuotannon jatkuvuutta myös häiriötilanteissa, samalla kun sääntely ja kuluttajien odotukset ohjaavat kohti uudelleenkäytettävyyttä. Muutos on jo käynnissä, mutta sen onnistuminen edellyttää toimivaa ja saumatonta yhteistyötä, järjestelmiä sekä kannustumia koko arvoketjussa. Myös menneisyydestä voidaan ottaa oppia: yhdistämällä vanhaa tietoa uuteen teknologiaan, voidaan löytää toimivia ratkaisuja nykyaikaan.

Lotta Haapala
Projektipäällikkö
SEAMK

Jasmine Erkkilä
Projektipäällikkö
SEAMK

Kirjoittajat työskentelevät Seinäjoen ammattikorkeakoulussa Kestävät ruokaratkaisut -tiimissä KYLIS – Kehityksellä ja yhteistyöllä lisäarvoa maatalouteen -hankkeessa, joka on Euroopan unionin osarahoittama. Hanke on saanut EU:n maaseuturahoitusta Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselta, jonka tehtäviä hoitaa

nykyisin Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskus.

Lähteet

Fellows, P. J. (2022). *Food Processing Technology – Principles and Practice (5th Edition). Packaging.* Elsevier. https://app.knovel.com/hotlink/pdf/id:kt0131EJ9G/food-processing-technology/food-proce-packaging

Harju, I., Åkerman, M., Kukkasniemi, N., Kurkilahti, S., & Leinonen, S. (12.3.2026). [Muistiinpanot paneelikeskustelusta]. Uudelleenkäytön kipupisteet pakkauksissa – hypeä, realismia vai tulevaisuuden kiertotalousratkaisu? *PacTec, FoodTec & PlastExpo Nordic.* https://pfsptec.messukeskus.com/tapahtumassa/ohjelma/?mkdtt=20260312&ohjelma=6711

Jäsperi, S. (12.3.2026). [Muistiinpanot puheenvuorosta]. Pakkaukset osana huoltovarmuutta. *PacTec, FoodTec & PlastExpo Nordic*. https://pfsptec.messukeskus.com/tapahtumassa/ohjelma/?mkdtt=20260312&ohjelma=6705

Kesko. (10.3.2026). *Kaupan noutoruokaa uudelleenkäytettäviin rasioihin – Pääkaupunkiseudulla käynnissä ainutlaatuinen kokeilu.* Kesko*.* *https://www.kesko.fi/media/uutiset-ja-tiedotteet/uutiset/2026/kaupan-noutoruokaa-uudelleenkaytettaviin-rasioihin-paakaupunkiseudulla-kaynnissa-ainutlaatuinen-kokeilu/*

Valtioneuvosto. (2025). *EU:n pakkaus- ja pakkausjäteasetus pian voimaan*. Valtioneuvosto. https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/eu-n-pakkaus-ja-pakkausjateasetus-pian-voimaan

Palpa. (i.a.). *Pantillinen järjestelmä.* Palpa. https://www.palpa.fi/juomapakkausten-kierratys/pantillinen-jarjestelma/